

พระราษพิธิพิชมจลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราษพิธิ ๒ พิธิรวมกัน คือ พระราษพิธิพิชมจลอันเป็นพิธิสังฆอย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราษพิธิวันแรกในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามกับพระราษพิธิจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธิพราหมณ์ อย่างหนึ่ง ซึ่งจะประกอบพระราษพิธิในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธิสนามหลวง

พระราษพิธิจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสั้นๆ ว่า พิธิแรกนา เป็นพระราษพิธิที่มีมาแต่โบราณตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ซึ่งในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นพระมหากษัตริย์ไม่ได้ลงมือไถเอง เป็นแต่เพียงเสด็จไปเป็นองค์ประธานในพระราษพิธิเท่านั้น

สำหรับปี 2558 นี้ มีพระราษพิธิเสนอตามข้างดังนี้

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราษพิธิมจลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ โดยมีข้าราชการ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป เข้าร่วมพระราษพิธิจำนวนมาก ปีนี้ พระโคกินหญ้า พยากรณ์ว่า น้ำท่าบริบูรณ์พอควร ธัญญาหาร ผลาหาร ภักษาหาร มังสาหาร อุดมสมบูรณ์ดี ส่วนการเสียหายผ่าน่งของพระยาแรกนาปีนี้ น้ำจะมากสักหน่อย นาในที่ลุ่มจะเสียหายบ้าง ได้ผลไม่เต็มที่ ส่วนนาในที่ดอนจะอุดมสมบูรณ์ดี

เมื่อเวลา 08:30 น. วันที่ (13 พ.ค.) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพระราษพิธิพิชมจลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ พลับพลาพิธิท้องสนามหลวง โดยบรรยาคาสมณฑลพิธิท้องสนามหลวงในช่วงเช้าวันนี้ แม้จะมีฝนตกลงมาปรอยปรายแต่ยังคงมีเกษตรกรและประชาชนรอเข้าร่วมพระราษพิธิพิชมจลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอย่างหนาแน่น เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลและรอรับเมล็ดพันธุ์ที่พระยาแรกนาขวัญจะมีการหว่านไถในช่วงพระราษพิธิในวันนี้

สำหรับในปีนี้ พระโคเลือกกินกินหญ้า พยากรณ์ว่า ปีนี้ น้ำท่าบริบูรณ์พอควร ธัญญาหาร ผลาหาร ภักษาหาร มังสาหาร อุดมสมบูรณ์ดี ส่วนการเสียหายผ่าน่งของพระยาแรกนาปีนี้ ได้ผ้า 4 คืบ พยากรณ์ว่า น้ำจะมากสักหน่อย นาในที่ลุ่มจะเสียหายบ้าง ได้ผลไม่เต็มที่ ส่วนนาในที่ดอนจะอุดมสมบูรณ์ดี

สำหรับในเดือนพฤษภาคมนี้ ถือว่าเป็นเดือนที่เริ่มเข้าสู่ฤดูฝน และเป็นระยะเริ่มต้นของฤดูการทำนา ในแต่ละปี ทางสำนักพระราชวังจะมีการประกาศกำหนด “พระราษพิธิพิชมจลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” ตามที่โหรหลวงได้คำนวณไว้ ซึ่งเป็นพระราษพิธิที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่พืชผล และเป็นการบำรุงขวัญเกษตรกรที่จะมีการเพาะปลูกในฤดูกาลที่กำลังจะมาถึง

พระราษพิธินี้ เป็นงานพระราษพิธิสองอย่างรวมกัน คือ “พระราษพิธิพิชมจล” เป็นพิธิสังฆ ซึ่งจะประกอบพระราษพิธิในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และ “พระราษพิธิจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ” อันเป็นพิธิพราหมณ์ ซึ่งจะประกอบพระราษพิธิในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลพิธิท้องสนามหลวง โดยในปีนี้พระราษพิธิพิชมจลมีในวันที่ 12 พฤษภาคม และพระราษพิธิจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ มีขึ้นในวันที่ 13 พฤษภาคม

ในปีนี้ พระโคแรกนาเป็นพระโคพันธุ์ไทย พันธุ์ขาวลำพูน จำนวน 2 คู่ คือ พระโคแรกนา 1 คู่ ได้แก่ พระโคฟ้า และ พระโคเลิศ และพระโคสำรอง 1 คู่ ได้แก่ พระโคเพิ่ม และพระโคพูน

การเสียหายในพระราษพิธิจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ จะเกิดขึ้นหลังจากที่พระยาแรกนาหว่านพันธุ์ข้าวและไถกลบครบสามรอบแล้ว จากนั้นจะนำอาหารที่ใช้เสียหายทั้ง 7 อย่างใส่ในกระตังแล้ววางบนลาด เพื่อให้พระโคเลือกกิน สำหรับอาหารที่นำมาใช้เสียหายมี 7 อย่าง คือ ข้าวเปลือก ข้าวโพด ถั่วเขียว งา หญ้า น้ำ และ เหล้า จากนั้นจึงมีคำทำนายจากโหรหลวง